

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-50>

УДК 349.2

РОЛЬ ПРОФСПІЛОК У ПІДТРИМАННІ НАЛЕЖНОГО РІВНЯ ЖИТТЯ ПРАЦІВНИКІВ

THE ROLE OF TRADE UNIONS IN MAINTAINING AN ADEQUATE STANDARD OF LIVING FOR WORKERS

Марич Максим Григоровичкандидат економічних наук, доцент,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5400-0503>**Мартинюк Анна Юрївна**студентка,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6996-5308>**Marich Maxim, Martyniuk Anna**
Chernivtsi National University

Стаття присвячена актуальним питанням визначення ролі профспілок у підтриманні належного рівня життя населення. Проаналізовано діяльність профспілки, кошторис її витрат, наслідки діяльності профспілки для працівників і визначено фактори інноваційного розвитку. Досліджено стан профспілок на сьогоднішній день та запропоновано шляхи покращення ситуації. Визначено роль профспілок як на мікро-, так і на макро- рівнях, проаналізовано форму співпраці органів державної влади та профспілок. Розкрито теоретичні основи, практичні особливості ролі профспілок у підтриманні належного рівня життя працівників, здійснення співпраці державного сектору і профспілок. Визначено проблеми нагляду та контролю стосовно дотримання законодавчих норм і правил щодо організації праці громадян України та ролі профспілок у цих процесах. Проаналізовано тенденції соціально-економічних умов суспільно корисної праці.

Ключові слова: профспілка, праця, працівники, рівень життя, населення, умови праці, держава.

Статья посвящена актуальным вопросам определения роли профсоюзов в поддержании должного уровня жизни населения. Проанализированы деятельность профсоюза, смета его расходов, последствия деятельности профсоюза для работников и определены факторы инновационного развития. Исследовано состояние профсоюзов на сегодняшний день и предложены пути улучшения ситуации. Определена роль профсоюзов как на микро-, так и на макроуровнях, проанализирована форма сотрудничества органов государственной власти и профсоюзов. Раскрыты теоретические основы, практические особенности роли профсоюзов в поддержании должного уровня жизни работников, осуществлении сотрудничества государственного сектора и профсоюзов. Определены проблемы надзора и контроля соблюдения законодательных норм и правил организации труда граждан Украины и роли профсоюзов в этих процессах. Проанализированы тенденции социально-экономических условий общественно полезного труда.

Ключевые слова: профсоюз, труд, работники, уровень жизни, население, условия труда, государство.

The article is devoted to topical issues of determining the role of trade unions in maintaining the proper standard of living. The activity of the trade union, the estimate of its expenses, the consequences of the activity of the trade union for the workers are analyzed and the factors of innovative development are determined. The state of trade unions to date has been studied and ways to improve the situation have been suggested. The role of trade unions at both micro and macro levels is determined, the form of cooperation between public authorities and trade unions is analyzed. Theoretical bases, practical features of the role of trade unions in maintaining the proper standard of living of workers, the implementation of cooperation between the public sector and trade unions are revealed. The problems of supervision and control over the observance of legislative norms and rules on the organization of work of Ukrainian citizens and the role of trade unions in these processes are identified. The tendencies of social and economic conditions of socially useful work are analyzed. The urgency of the problem lies in the constant changes in the modern model of economy, the state defines trade unions as authorized representatives of workers who protect their labor, socio-economic rights and interests. The role of trade unions at both the micro and macro levels is important,

as both public authorities work with trade unions to achieve their goals, help them build business partnerships with employers and their associations, and businesses work closely with trade unions. In our time, trade unions have taken their positions in political life, economic processes, social and spiritual and cultural programs. We observe a tendency to increase the social and educational role of trade unions in Ukraine. Therefore, analyzing the activities of trade unions in Ukraine, we can say that all socially significant events occur with the active participation and effective influence of trade unions. One of the conclusions I made in the course of my research is that the development of trade unions is relevant today. There is a need to improve their functioning. Trade union committees care about the well-being and maintenance of workers' living standards.

Keywords: trade union, labor, workers, standard of living, population, working conditions, state.

Актуальність теми наукової роботи зумовлена постійними змінами у сучасній моделі економіки, держава визначає профспілки як повноважних представників працівників, які захищають їх трудові, соціально-економічні права та інтереси. Важливим є питання ролі профспілок на як на мікро- так і на макрорівні, оскільки як органи державної влади співпрацюють з профспілками в реалізації їх мети, допомагають їм у побудові ділових партнерських взаємовідносин з роботодавцями та їх об'єднаннями, так і підприємства мають тісну співпрацю з профспілками.

Аналіз останніх публікацій та досліджень. Роль профспілок у підтриманні належного рівня життя працівників досліджували у своїх роботах такі вчені як: К.Ю. Мельник, М.І. Іншин, В.Г. Короткін, О.Є. Костюченко, К.В. Гончарова, Ю.Ю. Івчук, С.М. Прилипко, О.М. Ярошенко.

Мета наукової статті: полягає у розкритті теоретичних основ, практичних особливостей ролі профспілок у підтриманні належного рівня життя працівників, здійснення співпраці державного сектору і профспілок.

Виклад основного матеріалу. Проблеми нагляду та контролю стосовно дотримання законодавчих норм і правил щодо організації праці громадян України та ролі профспілок у цих процесах значною мірою зумовлена змінами державної політики щодо праці. Ми можемо спостерігати тенденції до звуження прав профспілок. Однак питання нагляду і контролю за додержанням роботодавцями трудового законодавства не втрачає свою актуальність. Розвиток суспільних відносин значною мірою впливає на тенденції соціально-економічних умов суспільно корисної праці, як наслідок виникає потреба у постійному оновленні та вдосконаленні цієї системи. На жаль, представники органів державної влади України висувають теорії щодо лібералізації трудового законодавства, а вони в свою чергу можуть не відповідати міжнародним зобов'язанням України. Моїм переконанням є те, що роль профспілок є недооціненою на

сучасному етапі розвитку національної економіки нашої країни, що автоматично створює умови для звуження їхніх прав, що у свою чергу негативно впливає на рівень життя населення.

На мою думку, необхідним є аналіз міжнародного досвіду, а саме процесу розподілу функцій між учасниками економічних відносин. Таким чином ми зможемо дати об'єктивну оцінку ролі профспілок, їх функцій як представників, що здійснюють наглядово-контролюючі функції, визначити роль вітчизняної системи у світовій економіці, співставити діючу модель функціонування профспілок з сучасними підходами розвинених держав світу. Для того щоб віднайти причину таких тенденцій необхідно проаналізувати історичну основу. В перші роки незалежності в Україні існувала модель нагляду і контролю у сфері праці, у якій основою були дві паралелі відносин: між державою та адміністраціями підприємств, організацій, установ державної форми власності та управліннями підприємств, організацій, установ та профспілками. Усунення державою статусу єдиного роботодавця сприяла низці змін у взаємодіях суб'єктів трудового права, однак законодавчі акти стосовно нагляду і контролю за додержанням законодавства про працю залишилися під впливом застарілої ідеології. Таким чином це стало однією із причин чому профспілки знизили свою активність у відносинах з роботодавцями. А ті у свою чергу зрозуміли, що порушення трудових прав працівників залишаються безкарними і не поміченими. Як результат рівень безпеки та задоволення населення знизився. Права профспілок були обмежені, а держава вела політику, яка сприяла поповненню державних фондів, шляхом стягування штрафів з роботодавців, але такі дії ніяк не сприяли підвищенню рівня життя населення. Якщо розглядати шляхи підвищення рівня життя населення, то потрібно дослідити функцію контролю та нагляду у системі зв'язків між суб'єктами економічних відносин.

Таким чином, посилаючись на Статтю 3, пункт 259 КЗпП України громадський контроль за додержанням законодавства про працю здійснюють профспілки та їх об'єднання. Тобто, в системі нагляду і контролю громадський контроль представлено виключно профспілками. Водночас, існують відмінності змісту якої у наявності в органів державної влади та інспекцій контрольно-наглядових та владних повноважень. Це дає можливість сформулювати приписи для роботодавця, які будуть обов'язковими до виконання. Такі документи зазвичай стосуються усунення виявлених порушень, зупинки діяльності підприємства або окремих його підрозділів, що зумовлено виникненням обстановки небезпечної для життя і здоров'я працюючих, притягати винних до юридичної відповідальності. Таким чином безпека працівників зростає, що позитивно впливає на рівень життя населення.

Фактично профспілка у разі виявлення порушень роботодавцем законодавства про працю має правову можливість вимагати усунення таких порушень та має право представляти інтереси працівників в процесі захисту ними своїх трудових прав. Застосування санкцій до роботодавця у разі виявлення порушень є правом держави в особі її органів та посадових осіб. Водночас, відповідно до положень проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо окремих питань діяльності професійних спілок) № 2681 від 27.12.2019, суб'єкти законодавчої ініціативи пропонують змінити положення чинної ст. 248 КЗпП України, чим позбавити профспілки низки прав у сфері громадського контролю. Зокрема, виключити: право вимагати від роботодавця відомості та пояснення щодо умов праці, виконання колективних договорів, додержання законодавства про працю та соціально-економічних прав працівників; право перевіряти роботу закладів торгівлі, громадського харчування, охорони здоров'я, дитячих закладів, гуртожитків, транспортних підприємств і підприємств побутового обслуговування, що належать або надають послуги підприємству, установі, організації, в яких працюють члени профспілок; право перевіряти розрахунки з оплати праці та державного соціального страхування, використання коштів на соціальні і культурні заходи та житлове будівництво [1].

Аналізуючи профспілки України можна апелювати такими фактами: усього в Україні зареєстровано 143 всеукраїнські професійні спілки та 16 всеукраїнських об'єднань

профспілок. Функціонують обласні, регіональні профспілки та об'єднання профспілок обласного, регіонального статусу, а також місцеві профспілки та об'єднання профспілок місцевого статусу. Найчисельнішими серед всеукраїнських профспілок є профспілки агропромислового комплексу та профспілки працівників освіти і науки, членами яких є студентська та учнівська молодь, а також непрацюючі пенсіонери, які не припинили свого членства в профспілках після завершення трудової діяльності. Серед всеукраїнських профспілок Профспілка працівників державних установ України є однією з найчисленніших. Станом на 01.01.2021 року: регіональних організацій – 25, територіальних організацій – 433, кількість первинних профорганізацій – 8386, всього спілчан – 218 886, з них молодь віком до 35 років – 69 994 [2].

Функції, які виконують профспілки якраз впливають на підтримку належного рівня життя працівників. До них належить:

1. Участь в колективних переговорах, займаються відстоюванням оптимальних умов праці для робітників.
2. Підготовка та підписання колективних угод.
3. Контроль за виконанням умов колективної угоди та примус адміністрації до ліквідування порушення.
4. Виконують роль представництва працівників перед адміністрацією, в державних органах, судах.

Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок, що профспілки займаються відстоюванням прав працівників отримати гідні умови праці, займаються пропагуванням ідей вдосконалення механізму оплати праці, вони відіграють важливу роль в сфері соціально-економічних відносин. Так, можна відслідкувати вплив профспілок на майбутнє економічних реформ у державі.

Федерація профспілок України здійснює свій вплив на підтримку належного рівня життя працівників завдяки створенню вакансій і збереженню робочих місць, збільшенню розміру мінімальної заробітної плати до рівня фактичного прожиткового мінімуму, встановленню розміру базового тарифного розряду ЄТС на законодавчо гарантованому рівні, усуненням заборгованості з виплати заробітної плати працівникам підприємств та організацій усіх форм власності, захисту життя і здоров'я працівників на робочому місці. Профспілки можуть підвищувати престижність праці. Якщо в умовах нашої економіки, буде зменшуватися чисельність профспілок, посла-

битися сила впливу на уряд, втратиться авторитет у суспільстві, то суспільство перестане відчувати підтримку і опору, не буде певних нормативно прописаних правил, якими можна регулюватися.

В умовах сьогодення, в Україні найбільш масовою громадською організацією в системі політичних відносин є профспілки. Федерація професійних спілок України – це найбільше профспілкове утворення, яке об'єднує понад 75 % членів профспілок країни. Через відсутність статистичної інформації у вільному доступі, є можливість визначити лише приблизну загальну чисельність членів профспілок – близько 12 млн осіб. Федерація професійних спілок України має свої представництва представлена у кожному регіоні України, чисельність первинних структур профспілок цього об'єднання складає 89 424 організацій, а загальна чисельність їх членів – 9 208,5 тис. чоловік [3].

Говорячи про належний рівень населення і вплив профспілок на нього, неможливо не згадати про захист соціально-економічних та трудових. Для його реалізації Профспілкам необхідно бути професійними, оперативними та залучати всі можливі засоби та ресурси для досягнення позитивного результату.

Досліджуючи сферу захисту трудових прав членів Профспілки працівників, я визначила такі основні функції, завдяки яким можна здійснювати вплив:

1. Виявити та почати активну боротьбу з порушенням, попередити порушення трудових прав членів Профспілки.

2. Реалізовувати юридичні дії з вирішення трудових спорів у комісіях по трудових спрах, судах, органах державного нагляду і контролю.

3. Представляти інтереси працівників.

4. Надавати членам профспілки, профорганів безоплатну юридичну допомогу, консультування.

5. Направляти запити до органів, що мають уповноваження приймати рішення стосовно завдань в сфері праці, захисту пенсійних прав працюючих громадян – членів профспілки.

Окремим напрямком соціально-економічної роботи, який реалізує профспілка є соціальні програми, які спрямовані на вирішення економічних питань членів профспілки. Одним із найбільш дієвих інструментів захисту членів профспілки є колективний договір, а недопущення порушень його норм є головним завданням виборних органів Профспілки. Стан колективно-договірної роботи в

організаціях Профспілки постійно заслуховувався на засіданнях Президії міського комітету, семінарах та навчаннях профспілкового активу.

Українські професійні спілки, роблять спроби удосконалити свою діяльність шляхом модернізації своєї діяльності. Ті, хто очолюють профспілки займаються вивченням закордонного досвіду профспілкової боротьби, запроваджуючи інноваційні інформаційні технології, створюють умови для навчання найманих працівників [4]. Щоб здійснювати наукові дослідження, навчати профспілковий актив Федерацією профспілок України було створено Академію праці та соціальних відносин. Оскільки існує така тенденція у більшості країн світу, що профспілкові організації займають чільне місце в соціально-економічному та трудовому житті суспільства та держави, тим самим впливаючи на рівень життя населення. Користуючись правом на страйк (ст. 44 Конституції), мітинги та демонстрації профспілка в державі виступає в ролі організації, що об'єднує працівників та органи держави, та має багато різних функцій, вона займається вираженням суспільних інтересів, надає підтримку не тільки членам профспілок, а й всім представникам найманої праці, не членам профспілок, попри те, що останнє не задеклароване Законом України «Про колективні договори і угоди».

Варто розглянути ті дії, які здійснювали профспілкові організації протягом останнього року в Україні, які були спрямовані на підтримку належного рівня життя громадян. Таким чином, на Закарпатті 8 грудня 2021 року була проведена зустріч голови Закарпатської обласної профспілкової організації Профспілки працівників державних установ України Діани Гондорчин та директора Регіонального центру з надання безоплатної правової допомоги у Закарпатській області Василя Попадинця. Мета зустрічі було підписання Меморандуму про співпрацю, що має ціль – консолідувати зусилля, спрямовані на співпрацю у сфері надання безоплатної правової допомоги членам галузевої профспілки. В той час як в Полтавській обласній раді профспілок було проведено зустріч працівників профспілок, які у своїй роботі зіштовхуються з проблемами, які виникли через пандемію гострої респіраторної хвороби COVID-19, з редактором газети «Полтавський вісник» Наталією Вісич. Представники профспілок відстоювала дотримання прав громадян. Тим самим намагалися вплинути на їх рівень життя, було

зазначено, що: «Деталі та нюанси практичного виконання нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України та Міністерства охорони здоров'я стосовно боротьби з наслідками пандемії суперечать діючому законодавству, обмежують конституційні права працівників, потребують негайного уточнення» [6].

Також, представники профспілки заявили, що цілковито готові підтримувати ідею вакцинації, вважають її найефективнішим засобом профілактики та боротьби з хворобою.

Профспілки намагаються в цілому впливати на рівень життя населення використовуючи різні інструменти і способи впливу. Так, Профспілка працівників освіти і науки України оприлюднила звернення до Президента України стосовно забезпечення належного рівня підтримки та здійснення впливу з боку держави з метою збільшення видаткової частини на освіту і науку у Державному бюджеті України на 2022 рік і забезпечення законодавчо визначених статтею 61 Закону України «Про освіту» трудових прав педагогічних, науково-педагогічних та наукових працівників. Профспілка прагне аби прийняли, як альтернативу «постанові № 822, постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання оплати праці педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників» про застосування з 1 січня 2022 року додаткового коефіцієнта 1,5 для підвищення розмірів посадових окладів педагогічних, науково-педагогічних і наукових працівників.» Відповідно до розрахунків, немінучими додатковими витратами є кошти спрямовані на реалізацію цієї постанови, а саме: 38,4 млрд гривень. Варто звернути увагу, що 22% від цієї суми буде повернено до Пенсійного фонду та фондів соціального страхування відповідними внесками, нарахованими на фонд оплати праці.

Профспілки беруть завжди активну участь у внесенні пропозицій щодо змін у бюджеті Фонду соціального страхування. Так, у грудні 2021 року, загальна сума доходів Фонду, враховуючи залишок коштів на початок року із зазначеними змінами становить 32 835,9 млн гривень, ця сума перевищує на 720,8 млн гривень ніж попередньо затверджений показник, завдяки наступним статтям бюджету:

– «страхові внески страхувальників та застрахованих осіб збільшили на 572,5 млн гривень;

– фінансову допомогу Фонду соціального страхування України, для страхових виплат медичним працівникам державних і комунальних закладів охорони здоров'я та чле-

нам їх сімей внаслідок захворювання коронавірусною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками за рахунок коштів державного бюджету – на 104,5 млн гривень;

– інші надходження відповідно до закону збільшено на 43,8 млн гривень.»

Частину видатків бюджету Фонду змінено у відповідності з прогнозним розміром надходжень у 2021 році та збільшено порівняно із затвердженим показником в бюджеті Фонду на загальну суму 720,8 млн гривень, а саме:

– статтю «Матеріальне забезпечення та соціальні послуги» збільшено на 518,3 млн гривень в межах прогнозного розміру надходжень до Фонду в поточному році, що зумовлено зростанням захворюваності на гостру респіраторну хворобу COVID-19 в поточному році;

– статтю «Страхові виплати» збільшено на загальну суму 155 млн гривень, в тому числі у зв'язку із зростанням видатків на щомісячні страхові виплати тимчасово переміщеним особам, а також збільшенням видатків, пов'язаних з рішеннями судів;

– статтю «Страхові витрати на медичну та соціальну допомогу» зменшено на загальну суму 57 млн гривень;

– статтю «Страхові виплати у разі захворювання або смерті медичних працівників державних і комунальних закладів охорони здоров'я внаслідок захворювання коронавірусною хворобою COVID-19, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками, передбачені статтею 39 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», за рахунок фінансової допомоги, яка виділена з коштів державного бюджету» збільшено на 104,5 млн гривень відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2021 р. № 1310-р «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених Міністерству соціальної політики на 2021 рік».

Загальна сума видатків Фонду із врахуванням внесених змін до бюджету на 2021 рік прогнозно складе 32 835,9 млн гривень».

Для того аби дослідити вплив профспілок на підтримку належного рівня життя населення я дослідила відрахування на базу Чернівецького ліцею. З таблиці видно, що заробітна плата зросла за останні три роки, за рахунок цього зросли відрахування до профспілкового бюджету на 13 938 грн. Відповідно з'явилися нові можливості для відрахувань на культмасову та спортивну роботу, а

Таблиця 1

Кошторис використання коштів профспілкового бюджету

Надходження (у грн)	2019	2020	2021
Заробітна плата	4 800 000	5 810 500	6 193 800
Відрахування до профспілки (1%)	48 000	58 105	61 938
– Профспілка по місцю роботи (60%)	28 800	34 863	37 163
– Профспілка міська (20%)	9 600	11 621	12 387,6
– Профспілка області (10%)	4 800	5 810, 5	6 193,8
– Профспілка України (Київ) (10%)	4 800	5 810, 5	6 193,8
Витрати (у грн)			
Культмасова та спортивна робота	15 000	18 000	15 000
Профспілкові витрати благодійна допомога	15 683	15 863	21 163
Госпвитрати, оргтехніка, канцтовари тощо	1000	1000	1000

також видно, що у роки пандемії збільшилися витрати на благодійну допомогу. Так, кожному учителю, що перехворів на COVID-19 було виплачено по 1000 грн. Крім того, міська профспілка фінансово підтримує вчителів (за їх зверненням) стосовно оздоровлення дітей та педпрацівників.

Висновки. На сучасному етапі розвитку та функціонування економіки на основі інноваційних технологій та систем збору, обробки та використання інформації, а також структури виробництва, і структури робочої сили, формуються сприятливі умови для появи нових видів діяльності профспілок, які впливають на рівень життя населення та загальних добробут. Виникає потреба у науковому обґрунтуванні системи планування і процес організації підготовки фахівців інноваційних спеціальностей та допомозі інтегрування нового працівника у процеси підприємства, що стане рушієм у розвитку суспільства.

В умовах сьогодення я пропоную виокремити три способи участі профспілок у соціально-економічних відносинах і здійснення

впливу на підтримку належного рівня життя працівників. В першу чергу, відстоювання і розширення прав і свобод громадян та працівників, оскільки ці процеси являють собою основу становлення і розвитку громадянського суспільства. Враховуючи те, що більша частина населення – це наймані працівники, велика маса населення має можливість отримати ці права.

До того ж, у наш час профспілки зайняли свої позиції у політичному житті, економічних процесах, соціальних та духовно-культурних програмах. Ми спостерігаємо тенденцію до зростання соціально-виховної ролі профспілок України. Тому, аналізуючи діяльності профспілок в Україні можна сказати, що усі суспільно значимі події відбуваються за активної участі та ефективного впливу профспілок.

Одним із висновків, який я зробила в ході дослідження є те, що розвиток профспілок сьогодні актуальний. Є необхідність у вдосконаленні їх функціонування. Профспілкові комітети дбають про добробут та підтримку належного рівня життя працівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності : Закон України від 15 вересня 1999 р. № 1045-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14>
2. Тарасенко Н. Профспілки в Україні як чинник соціально-політичного розвитку: історичний досвід, сучасний стан і перспективи. *Резонанс*. 2016. № 62. С. 3–15. URL: <http://nbuviar.gov.ua/images/rezonans/2016/rez62.pdf>
3. Флис І.М. Проблеми та перспективи розвитку профспілок. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.11. С. 400–419.
4. Ївженко Ю.В. Інформаційно-просвітницька діяльність громадських організацій в контексті правового виховання студентської молоді / Ринок освітніх послуг: виклики сучасності. *Збірник матеріалів науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Київ, 11 червня 2019 р.)*, Київ : АПСВТ, 2019. 98 с.
5. Закарпаття: обласна організація профспілки держустанов уклала меморандум про співпрацю. URL: <https://www.fpsu.org.ua/nasha-borotba/novini-chlenskikh-organizatsij/21490-profspilka-derzhustanov-zakarpattya-pidpisano-memorandum-pro-spivpratsyu.html>
6. Профспілки спротив пандемії. URL: <https://www.fpsu.org.ua/nasha-borotba/novini-chlenskikh-organizatsij/21380-profspilki-sprotiv-pandemiji.html>

REFERENCES:

1. Pro profesiyni spilky, yikh prava ta harantiyi diyal'nosti: Zakon Ukrayiny vid 15 veresnya 1999 r. [On trade unions, their rights and guarantees of activity: Law of Ukraine of September 15, 1999] № 1045-XIV. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14>
2. Tarasenko N. (2016) Profspilky v Ukrayini yak chynnyk sotsial'no-politychnoho rozvytku: istorychnyy dosvid, suchasnyy stan i perspektyvy. Rezonans [Trade unions in Ukraine as a factor in socio-political development: historical experience, current status and prospects], no. 62, pp. 3–15. Retrieved from: <http://nbuviap.gov.ua/images/rezonans/2016/rez62.pdf>
3. Flys I. (2014) Problemy ta perspektyvy rozvytku profspilok [Problems and prospects of trade union development]. *Naukovyy visnyk NLTU Ukrayiny*, pp. 400–419.
4. Yivzhenko Y. Informatsiyno-prosvitnytska diyalnist hromadskykh orhanizatsiy v konteksti pravovoho vykhovannya studentskoyi molodi Rynok osvitynih posluh: vyklyky suchasnosti [Information-educational activity of public organizations in the context of legal education of student's youth / Market of educational services: challenges of the present].
5. Regional organization of trade union of state institutions signed a memorandum of cooperation. Retrieved from: <https://www.fpsu.org.ua/nasha-borotba/novini-chlenskikh-organizatsij/21490-profspilka-derzhustanov-zakar-patty-pidpisano-memorandum-pro-spivpratsyu.html>
6. Trade unions resist the pandemic. Retrieved from: <https://www.fpsu.org.ua/nasha-borotba/novini-chlenskikh-organizatsij/21380-profspilki-sprotiv-pandemiji.html>